

PROMOVIMI I TË DREJTAVE TË NJERIUT

Shumë gjëra kanë ndryshuar që kur vendet anëtare të OSBE-së u pajtuan 30 vjet më parë në Helsinki për "të respektuar të drejtat e njeriut dhe liritë themelore". Megjithatë, u deshën edhe 15 vjet tjera që të hapet 'Perdja e Hekurt'.

Me themelimin e Misionit të OSBE-së në Kosovë, 24 vjet pas Helsinkit, u pa qartë se shkelja e të drejtave të njeriut duhej adresuar në mënyrë substanciale. Problemi i parë me të cilin u ballafaqua misioni ishte mungesa e përgjithshme e funksionimit të sistemit gjyqësor, policor dhe atij administrativ. Shumë nga ata individë që së shpejti do të zinin këto pozita është dashur të mësojnë shkathësi të reja që i kërkonte një shoqëri demokratike.

Meqë insitucionet e sapothemeluara po fillonin të funksionojnë në mënyrë progresive, OSBE-ja tani përballë me rastet gjyqësore, ku shpërfilleshin të drejtat themelore të njeriut, dhe me policinë që shpeshherë duke qenë e hutuar nga gjendja, reagonte në mënyrë të papërshtatshme, duke shkelur të drejtat e njeriut.

Kishte raste kur njerëzit trokasin në derën e OSBE-së duke u ankuar se në banesat e tyre jetonte dikush tjetër, e edhe nga ata që dëshmonin se prona e tyre ishte djegur tërësisht. Komunitetet pakicë të Kosovës informonin misionin se nuk kishin liri të lëvizjes, çka edhe pengonte qasjen e tyre në shërbime publike themelore si shkollat ose objektet shëndetësore. Viktimat e krimit, veçanërisht dhunës në familje ose dh

Për të adresuar këto të meta, OSBE-ja ka monitoruar sistemin e drejtësisë dhe ka raportuar për të, ka punuar në ngritjen e kapaciteteve të zyrtarëve në qeveritë lokale (legjislativ dhe ekzekutiv) në mënyrë që të kuptojnë dhe zbatojnë të drejtat e njeriut, dhe ka trajnuar shërbuesit civilë, gjykatësit, prokurorët, juristët dhe të rinjtë, për të kuptuar dhe zbatuar standardet për të drejta të njeriut. Gjithashtu OSBE-ja ka ndihmuar

Në fushën e përkrahjes dhe mbrojtjes së viktimave, për shembull, Misioni ka luajtur rol kyç duke hartuar ligje të reja (Rregullore) për parandalimin e trafikimit dhe mbrojtjen kundër dhunës në familje, si dhe ka mbështetur zbatimin e tyre. Gjatë procesit të hartimit të ligjeve të reja penale, Misioni ka lobuar me sukses për një rol të institucionalizuar të 'mbrojtësve të viktimave' në kodin e ri të procedurës penale, funksioni i të cilëve është ndihma e palëve të dëmtuara në mbrojtjen e të drejtave të tyre.

Regjistrimi civil është vendimtar në themelimin e një sistemi përmes të cilit njerëzit mund të ushtrojnë të drejtat e tyre individuale. OSBE-ja ka ndihmuar këtë proces si dhe ka ndihmuar shumë individë, të cilëve u janë shkatërruar dokumentet e identifikimit si përpjekje për t'u mohuar të drejtën për t'u kthyer në Kosovë.

Së fundi, Misioni i OSBE-së po i kushton vëmendje të shtuar autoriteteve vendore, ndryshim ky i domosdoshëm në kontekst të bartjes së kompetencave nga Misioni i Përkohshëm Administrativ i Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK) te Institucionet e Përkohshme Vetëqeverisëse (IPVQ) si dhe përgjegjësive që do të kenë tani e tutje për mbrojtjen e të drejtave të njeriut.

Ekspertë dhe këshilltarë të misionit u vendosën në zyra të ndryshme qeveritare në nivel qendror dhe lokal. Misioni parasheh shpërndarjen e këtyre zyrtarëve nëpër tërë rajonin gjatë vitit 2006, për të monitoruar punën e autoriteteve lokale, pasi që këta të fundit pritet të marrin përgjegjësi të shtuara.

Duke qenë se OSBE-ja ka inicuar dhe përcjellur në mënyrë aktive reformat ligjore e politike, ndryshimet institucionale dhe gjithashtu ka ngritur kapacitete të qëndrueshme në mesin e zyrtarëve publikë vendorë nepërmjet monitorimit, raportimit, këshillimit dhe trajnimit, mund të shpresohet se qëllimi jonë për të krijuar dhe lënë prapa një sistem funksional, i cili siguron se do të respektohen të drejtat dhe liritë themelore të të gjithëve, do të arrihet së shpejti.

Sigurimi i të drejtës për gjykim korrekt – monitorimi i sistemit juridik

Pas konfliktit, UNMIK-u u ballafaqua me një sistem gjyqësor të shkatërruar dhe me detyrën e vështirë të krijimit të një sistemi krejtësisht të ri. Si pjesë e rolit të saj për ndërtimin e institucioneve në kuadër të UNMIK-ut, Misioni i OSBE-së ka marrë pjesë në këtë proces që nga dita e parë. Misioni ka krijuar Seksionin e Monitorimit të Sistemit Juridik (SMSJ) për të monitoruar sistemin kosovar të drejtësisë, dhe për të vlerësuar përputhshmërinë me standardet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut dhe legjislacionin vendor. Konstatimet e tyre janë shfrytëzuar si bazë për përmirësimin e praktikës së gjykatave.

Misioni ka përcjellë themelimin dhe zhvillimin e sistemit kosovar të drejtësisë që nga koha kur ka rifilluar së funksionuari. Është monitoruar gjykimi i parë që është mbajtur pas luftës në tetor të vitit 1999 - një rast i vrasjes me të cilin është marrë Gjykata e Qarkut në Prizren. "Që nga ai moment e tutje, me zhvillimin e sistemit gjyqësor, zhvillohej edhe puna e Misionit. Çdo vit përqendroheshim në tema të ndryshme dhe kemi nxjerrë vlerësime lidhur me këto çështje, duke përmendur problemet kryesore dhe duke dhënë rekomandime se si të tejkalohen ato," thotë Henry MCGOWEN, Drejtor i Departamentit për të Drejta të Njeriut dhe Sundim të Ligjit.

Në fillim të vitit 2000, u identifikuan disa kategori të rasteve të ndieshme si prioritet në fushën e monitorimit. Ato përfshinin rastet e krimeve të luftës, përfshirjen në krime të motivuara etnikisht, si dhe trafikimin e njerëzëve.

Vlerësimi i parë i Misionit për Sistemin e Drejtësisë Penale u bë publik në tetor të vitit 2000, duke mbuluar pjesën e parë të atij viti. Raporti ka paraqitur fushat kryesore të problemeve, siç janë shkelja e të drejtës në këshillim, mungesa e paanshmërisë në kuadër të gjyqësisë dhe problemet lidhur me çështjet e parburgimit. Që nga ajo kohë janë nxjerrë raporte të rregullta publike, të cilat janë fokusuar në çështje të ndryshme me ndikim në sistemin e drejtësisë penale në Kosovë, siç është parburgimi i paligjshëm, kërcënimi i dëshmitarëve, cilësia

e dënimeve dhe administrimi i drejtësisë në gjykata komunale. Të gjitha këto çështje janë trajtuar në përputhje me standardet që dalin nga marrëveshjet ndërkombëtare për të drejta të njeriut e që lidhen me përmbajtjen e së drejtës në gjykim korrekt dhe të drejtën e lirisë personale.

Pas pesë vitesh të monitorimit të rasteve penale, në shtator të vitit 2004 u nënshkrua një marrëveshje në mes të Departamentit të Drejtësisë, në kuadër të UNMIK-ut, dhe Misionit të OSBE-së, e cila u lejonte monitoruesve të OSBE-së qasje në të gjitha procedurat gjyqësore në gjykatat civile dhe administrative. Në bazë të kësaj marrëveshje, në janar të vitit 2005, SMSJ-ja filloi të monitorojë lëndët civile dhe penale. Në mesin e padive civile u identifikuan një numër fushash prioritare, siç janë kontestet pronësore në mes të anëtarëve të komuniteteve të ndryshme, rastet nga e drejta familjare dhe e drejta e punës, si dhe procedurat ekzekutive. Monitorimi i këtyre fushave do të finalizohet me një vlerësim vjetor, i cili do të prekë problemet kryesore dhe do të ketë ndikim në trajtimin e atyre rasteve nga gjykatat kosovare në të ardhmen.

“Pa ndërhyrje në procedurat gjyqësore, Misioni i OSBE-së ndjek një strategji të monitorimit proaktiv dhe ka funksion korrektues brenda sistemit të drejtësisë,” shtoi z. McGowen. Zbatimi i rekomandimeve konkrete të cekura në raporte pasohet me takime mes Misionit dhe përfaqësuesve të gjyqësorit, si dhe homologëve të UNMIK-ut.

Duke bashkëpunuar ngushtë, Misioni dhe Instituti Gjyqësor i Kosovës bëjnë të mundur që boshllëqet e konstatuara gjatë monitorimit të plotësohen përmes trajnimit të gjykatësëve dhe prokurorëve në fushat që kanë nevojë për përmirësim.

Përderisa Misioni pranon se që nga rithemelimi i sistemit të drejtësisë në Kosovë në vitin 1999 e deri më sot është arritur mjaft, mbetet ende shumë punë për t'u bërë. Së shpejti, një numër i konsiderueshëm i kompetencave brenda administratës së drejtësisë do t'u transferohet autoriteteve vendore. Misioni do të monitorojë këtë proces dhe do të vazhdojë të sigurojë se administrata e drejtësisë në Kosovë është në pajtim të plotë me standardet e aplikueshme ndërkombëtare të të drejtave të njeriut.

Pas monitorimit të sistemit gjyqësor, Misioni i OSBE-së publikon rekomandime dhe e këshillon gjyqësorin se si të përmirësojë funksionimin e tij dhe të ofrojë mbrojtje më të mirë të të drejtave të njeriut.

Ekspertët e të drejtave të njeriut në kuadër të policisë

Në vitin 1999 UNMIK-u solli një forcë policore ndërkombëtare (policia e UNMIK-ut) në Kosovë dhe paralelisht nisi ngritjen e Shërbimit të ri Policor të Kosovës (SHPK). Misioni i OSBE-së, në anën tjetër, filloi trajnimin e forcave të reja policore në Shkollën e SHPK-së (apo Departamentin e OSBE-së për Edukim dhe Zhvillim të Policisë), duke përcjellë për së afërmi zhvillimet që kishin të bëjnë me policinë dhe të drejtat e njeriut.

Që nga fillimi, Misioni ka monitoruar agjencionet për zbatim të ligjit dhe është marrë me raste individuale nga perspektiva e të drejtave të njeriut. Më vonë, kjo nismë mori një qasje më tematike, duke hartuar raporte mbi çështje të caktuara të të drejtave të njeriut, dhe duke ia paraqitur ato autoriteteve të policisë për të tërhequr vëmendjen e tyre për çështjet e lartpërmendura.

Në vitin 2005, me qëllim të krijimit dhe kultivimit të një kulture të të drejtave të njeriut në kuadër të policisë, Misioni ka inicuar zbatimin e programit të Ekspertëve për të Drejta të Njeriut (EDNJ), pas marrëveshjes së arritur me udhëheqjen e Policisë së UNMIK-ut rreth përshkrimit të detyrave të EDNJ-ve.

Ekipe të Ekspertëve të të Drejtave të Njeriut vendosën pranë shtabit kryesor të policisë në Prishtinë dhe gjashtë zyra rajonale. Ata këshillojnë SHPK-në dhe Policinë e UNMIK-ut se si të zhvillojnë politika dhe veprime që janë në pajtim me të drejtat e njeriut. Njëkohësisht, ata punojnë në ngritjen e kapaciteteve të policisë, në mënyrë që ata t'i kryejnë detyrat sipas parimeve të të drejtave të njeriut. D. Christopher Decker, këshilltar i lartë i të drejtave të njeriut për çështje të sigurisë, tha se kjo qasje bën të mundur që Misioni të ndikojë në vendimet që merr policia në një fazë të hershme, dhe që në kontekst afatgjatë këto ndryshime të jenë të qëndrueshme.

“Ekspertët punojnë ngushtë me oficerët e lartë dhe ata më të rinj. Me qëllim të bashkëpunimit më të mirë, zyrat e ekspertëve gjinden pranë zyra të komandantëve të policisë dhe puna bëhet nga objektet e policisë,” shtoi ai.

EDNJ-ja përqëndron aktivitetet e veta në fusha siç janë: arrestimet dhe paraburgimet; të drejtat e të arrestuarve që u takojnë grupeve si:

të miturit, të sëmurët mentalë dhe ata që kanë nevojë për trajtim mjekësor; të drejtat e viktimave, sidomos viktimat e dhunës në familje dhe viktimat e trafikimit; transparenca dhe besimi i opinionit publik në polici, duke përfshirë ankesat e brendshme dhe mbikëqyrjen. Ata, gjithashtu, identifikojnë nevojat për ngritje të kapaciteteve dhe ndihmojnë policinë në organizimin e trajnimeve.

Zbatimi i suksesshëm i programit varet shumë nga besimi i ndërsjellë në mes të policisë dhe EDNJ-ve. Kjo, gjithashtu, varet nga përkushtimi i të gjitha palëve të përfshira që mbrojtjen e të drejtave të njeriut ta marrin si bazë dhe arsye në punën e tyre.

Forca policore luan rol të madh në sigurimin e sundimit të ligjit dhe mbrojtjen e të drejtave të njeriut. Andaj, edukimi i tyre dhe respektimi i praktikave të të drejtave të njeriut janë ndër prioritetet e Misionit të OSBE-së.

PROMOVIMI I TË DREJTAVE TË NJERIUT

Përforcimi i së drejtës pronësore në Kosovë

Respektimi i së drejtës pronësore varet shumë nga fakti se sa publiku i përbahet ligjit dhe se sa efikase janë autoritetet në zbatimin e legjislacionit mbi pronën.

Në Kosovë, mbrojtja e së drejtës pronësore është në një shkallë tepër të ulët. Shkaktari kryesor për një pozitë të tillë qëndron në traditën dhe shpërdorimet e një sistemi që bazohej në pronën shoqërore, një dekadë të tërë diskriminimi të shqiptarëve të Kosovës nga regjimi i mëparshëm, konflikti i armatosur dhe marrja e dokumentacionit arkivor, si dhe shkatërrimi i pronës së grupeve pakicë dhe shumicë pas luftës.

Përveç kësaj, përpjekjet e dobëta për reformim të legjislacionit dhe krijim të mekanizmave të pamjaftueshëm ad hoc për të zgjidhur kontestet pronësore, si dhe atmosfera e përgjithshme e jostabilitetit dhe parregullsitë, kanë bërë që mbrojtja e së drejtës pronësore të jetë një nga prioritetet kryesore të OSBE-së.

E drejta pronësore është një ndër të drejtat themelore të njeriut. Në të shumtën e rasteve, ndërtimet pa leje ose uzurpimet e pronës së huaj vështirësojnë mundësinë e dikujt për të ushtruar të drejtën pronësore të tij/saj.

Për të përshkruar përmasat e problemit mjafton që të përmenden vetëm disa shifra. Përveç mijëra rasteve tjera, afro 20,000 ankesa që ndërlidhen me konteste pronësore mbesin të pazgjidhura në gjykatat e rregullta. Për më tepër, vlerësohet se rreth 11 mijë ankesa të mundshme për pronën bujqësore dhe komerciale nuk janë parashtruar ende. Drejtorati për Çështje Pronësore-Banesore, përgjegjës për ankesa që kanë të bëjnë me kontestet pronësore-banesore, deri më tani ka zbatuar vetëm 52.3 për qind (15,864) nga 28,431 vendime. 6,950 nga vendimet e zbatuara lidhen me pronën e shkatërruar.

“Për të adresuar këto çështje, OSBE-ja punon ngushtë me institucionet në nivel qendror e lokal, si dhe ofron këshilla se si të zgjidhen rastet ekzistuese dhe si të parandalohen shkeljet e së drejtës pronësore në të ardhmen,” tha Jose Maria Arraiza, Këshilltar i Lartë për Çështje Pronësore. Misioni gjithashtu këshillon qeverinë për çështje që ndërlidhen me të drejtën, siç janë procesi i rregullt gjyqësor, e drejta për zgjidhje efikase, dhe e drejta për kthim të të gjithë personave të zhvendosur.

Mirëpo ofrimi i këshillave nuk është i mjaftueshëm. Organet e qeverisë duhet të zhvillojnë kapacitetet e veta për t’u marrë me këto çështje. Misioni ndihmon edhe në këtë aspekt, duke ofruar trajnime dhe duke ndihmuar në hartimin e ligjeve dhe vetëdijësimin publik rreth efekteve negative të uzurpimit të paligjshëm.

OSBE-ja, gjithashtu, mbështet zhvillimin e planit të punës për reformën ligjore, që ka të bëjë me pronën, bazuar në modelet rajonale të suksesshme siç është Sllovenia.

Përveç kësaj, Misioni ka ndihmuar IPVQ-të dhe UNMIK-un në përmirësimin e sistemit, duke nxjerrë raporte që rekomandojnë zbatim të masave me qëllime konkrete, si p.sh. shtjellimi dhe zbatimi i plotë i reformës ligjore që lidhet me pronën dhe me planin e punës, themelimi i mekanizmave efikas për zgjidhje të kontesteve pronësore, zbatimi nga ana e autoriteteve komunale i procedurave ligjore që kanë të bëjnë me shpronësimin, ndërtimin dhe planifikimin hapësiror, integrimi i strukturave paralele administrative dhe rregullimi i hapësirave banuese të vendbanimeve joformale.

Misioni, gjithashtu, në mënyrë proaktive ka koordinuar ‘Planin për Implementim të Standardeve’ që lidhet me pronën: një master plan strategjik për reformim të mekanizmave të së drejtës pronësore dhe sigurimi i mbrojtjes së të drejtave, veçanërisht nga ana e autoriteteve lokale.

Për më tepër, OSBE-ja përqendrohet në mbrojtjen e atyre që janë më të prekur nga sistemi jo-funksional i së drejtës pronësore. Për shembull, një aspekt ka qenë që të sigurohet mbrojtja e të drejtave të atyre që me dekada jetojnë në vendbanime joformale. Misioni mbron të drejtën e banimit për të gjithë, dhe për këtë arsye do të vazhdojë që në mënyrë proaktive të monitorojë situatën dhe ndihmojë institucionet – komunat, ministrinë, gjykatat dhe policinë – që të zhvillojnë mjete efektive për të menaxhuar çështjet pronësore, në pajtim me standardet ndërkombëtare.

Rrugë e gjatë deri te zbatimi i ligjit kundër diskriminimit

Duke marrë parasysh faktin se praktikat diskriminuese të qeverisë ndaj një pakice të perceptuar, (ë) sollën deri te konflikti i fundit më përmasa shkatërruese në Kosovë, OSBE-ja i ka kushtuar vëmendje të veçantë parandalimit të përsëritjes së kushteve për një konflikt të tillë.

Misioni ka inicuar hartimin e Ligjit Kundër Diskriminimit (LKD) në vitin 2002, pas një viti konsultimesh me palë të shumta të interesit. Janë dashur edhe dy vite të tjera punë që ligji të hyjë në fuqi, dhe tashmë Kosova i ka ligjet më progresive dhe fleksibile të llojit të vet në Evropën Qendrore dhe Lindore.

Që nga miratimi dhe shpallja e këtij ligji, një numër i madh akterësh nga qeveria dhe donatorë ndërkombëtarë, duke përfshirë OSBE-në si bashkëbisedues kryesor, kanë punuar së bashku në hartimin e një Plani Gjithpërfshirës për Zbatim, me qëllim që parimi kryesor i ligjit – apo “trajtimi i barabartë” – të futet në çdo aspekt të jetës shoqërore.

Përderisa në disa vende janë vetëm personat me autoritet qeveritar që i nështrohen ligjeve për të drejta të njeriut, LKD-ja është më progresive ngase kërkon trajtim të barabartë edhe në mesin e personave privatë. Për më tepër, ligji bart barrën e sigurimit të dëshmive nga paditësi tek i padituri. Edhe pse forma të ndryshme të diskriminimit ndodhin në çdo shoqëri, definimi i trajtimit të barabartë në këtë ligj është fleksibil ngase mëton t’u qaset formave unike të diskriminimit që dihet se ndodhin në Kosovë. Definimi i trajtimit të barabartë në LKD bën dallimin në mes:

Përkatësisë etnike, kombit dhe racës

Para së gjithash, LKD-ja zëvendëson dallimet ligjore të ish-Jugosllavisë në mes të personave konstitutivë, kombit dhe grupeve etnike. Në LKD, përkatësia etnike ka domethënie si kombinim i pavarur i origjinës, gjuhës, besimit, zakoneve, etj. Për shembull, një fëmijë që i ndalohet qasja në shkollim fillor për shkak se ai/ajo i përket një grupi tjetër etnik dhe vishet me rroba tradicionale tjera, shokët e tij/saj, do të bënin diskriminim në bazë të përkatësisë etnike.

Kombi i referohet lidhjes me një shtet të caktuar, veçanërisht nëpërmjet shtetësisë në atë shtet. Në këtë mënyrë, personat me përkatësi të ndryshme etnike mund t'i takojnë të njëjtit komb, andaj sipas LKD-së, duhet të gëzojnë të drejtën e njëjtë në trajtim të barabartë nga qeveria e tyre. Raca ka të bëjë me tiparet gjenetike që janë përdorur historikisht për të dalluar grupet sipas pamjes së jashtme, siç është ngjyra, megjithëse nuk ka bazë shkencore për parashikimin e potencialit njerëzor. Nëse familjet me ngjyrë të lëkurës më të zeza aplikojnë për të marrë me qira apartament në Kosovë dhe nuk pranohen për shkak të pamjes së jashtme, kjo do të ishte diskriminim racor.

Gjinisë dhe rolit gjinor

Përderisa gjinia përcaktohet nga dallimet biologjike të meshkujve dhe femrave, roli gjinor ka të bëjë me ndërtimet kulturore të rolit gjinor, privilegjet dhe përgjashtimet. Për shembull, refuzimi i punësimit të një femre si shërbyese në restorant ngase normat shoqërore diktojnë se shërbimi i ushqimit dhe pijeve në vende publike është profesion "i meshkujve" do të paraqiste diskriminim në bazë gjinore.

Për t'i paraqitur këto parime të trajtimit të barabartë në kulturën kosovare, drafti më i fundit i Planit dyvjeçar Gjithpërfshirës për Zbatim të LKD-së ka mbledhur në një vend ekspertizën nga çdo sektor i qeverisë, gjyqësori, Instituti i Ombudpersonit dhe shoqëria civile.

“Parimi i trajtimit të barabartë nënkupton se nuk do të ketë kurrfarë diskriminimi të drejtpërdrejt apo të tërthortë ndaj personit, në bazë të gjinisë, moshës, gjendjes martesore, gjuhës, paaftësisë fizike apo mendore, orientimit seksual, kombit, mendimit apo bindjes politike, religjionit apo besimit, përkatësisë etnike apo sociale, races, pronës, lindjes ose statuseve tjera.”

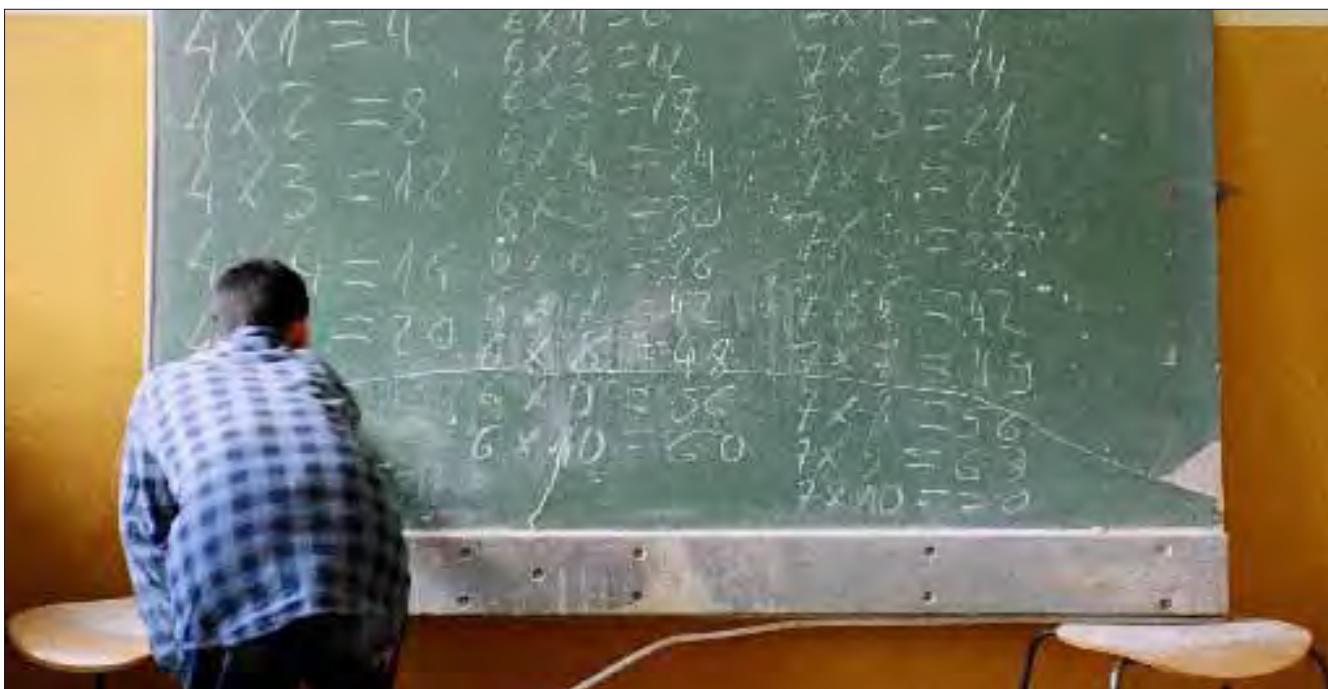
Neni 2 (a) i Ligjit Kundër Diskriminimit

Grupet sociale të ndjeshme - gratë dhe fëmijët - janë shpesh viktimë e formave të ndryshme të diskriminimit. Strehimi i tyre nganjëherë është zgjidhja e vetme. Misioni i OSBE-së përkrah punën e një numri të strehimoreve.

Misioni i OSBE-së do të mbetet pjesëmarrës i përkushtuar gjatë zbatimit të planit në tërësi. Ai ofron mbështetje strategjike dhe resurse njerëzore, përfshirë asistencë të teknike vazhdueshme dhe të gjërë, si dhe trajnim të zyrtarëve të qeverisë ashtu që si shkëmbim këta të fundit t'i kontribuojnë koordinimit të parimeve kundër diskriminimit në hartimin e akteve nënligjore, si dhe politikës dhe praktikave në fushat e tyre përkatëse.

Për shembull, “veprimi pozitiv” përfshirë këtu masat “për parandalimin ose kompensimin për dëmtimet që lidhen me një apo më shumë raste si ato të cekura në nenin 2 (a)” mund të jenë të domosdoshme në sektore të veçanta, siç janë shëndetësia, arsimi, transporti, planifikimi hapësinor, etj. Për më tepër, plani propozon një fushatë afatgjatë të informimit publik (për të cilin misioni tashmë ka filluar të financojë përgatitjen e posterëve dhe broshurave) si dhe plotësime në planprogramin e shkollave publike.

Për shkak të diskriminimit etnik, e drejta e shkollimit themelor i'u mohohet shumë fëmijëve kosovar.